

Станкевич І. В.

кандидат економічних наук, доцент, докторант кафедри менеджменту та маркетингу, Одеська національна академія зв'язку ім. О. С. Попова
arnika@ukr.net

Сутність поняття «якість вищої освіти» в сучасних умовах розвитку

Анотація. У статті порушено проблему внесення термінологічної ясності в освітньому просторі, зокрема у законодавстві про вищу освіту України в сучасних умовах розвитку. З огляду на це автором статті було досліджено, проаналізовано та узагальнено законодавчі, довідкові та наукові

джерела у сфері освіти взагалі та вищої освіти зокрема. У результаті проведених досліджень обґрунтовано та визначено термінологічну сутність поняття «якості вищої освіти», основою концепції побудови якого є вимоги стандартів ISO серії 9000.

Ключові слова: вища освіта; заінтересовані сторони; освіта; особистість; якість вищої освіти.

Iryna Stankevych

PhD (Economics), Associate Professor, Odessa National Academy of Telecommunications named after A. S. Popov, Odesa, Ukraine
1 Kovalska Str., Odesa, 65029, Ukraine

Essence of higher education quality concept in modern development conditions

Abstract. The aim of the research is to justify the essence of the concept of quality of higher education on the basis of generalization of legislative, explanatory, scientific, and reference sources.

In the course of the study of various official reference sources, it has been found out that the concept of education is the ambiguity of the concept meaning a wide scope of the socio-cultural factors, a system and a process of performance measurement, which consequently needs clarifying because these are not the exact terms. The author notes that priority should be given to the requirements of the international standard ISO 9000 «Quality Management Systems» in determining the nature of the quality of higher education. A study of a number of official documents and characteristics of educational services has led to the conclusion that higher education is a complex multidimensional system of formal education aimed at meeting the interests of the individual and other stakeholders at the highest levels of education relevant to lifelong learning. Thus, the quality of higher education is determined by the findings related to individuals and other stakeholders.

As a result, the author proposes to understand the concept of quality of higher education as the conformity of results of higher education requirements concerning individuals and other stakeholders.

Keywords: Higher Education; Stakeholders; Education; Personality; Quality of Higher Education

JEL Classification: I 20; I 21; L15

Станкевич И. В.

кандидат экономических наук, доцент, докторант кафедры менеджмента и маркетинга, Одесская национальная академия связи им. А. С. Попова.

Сущность понятия «качество высшего образования» в современных условиях развития

Аннотация. В статье поднята проблема внесения терминологической ясности в образовательном пространстве, в частности в законодательстве о высшем образовании Украины в современных условиях развития. С учетом этого, автором статьи были исследованы, проанализированы и обобщены законодательные, справочные и научные источники в сфере образования в целом и высшего образования в частности. В результате проведенных исследований обобщена и определена терминологическая сущность понятия «качество высшего образования», основой концепции построения которого являются требования стандартов ISO серии 9000.

Ключевые слова: высшее образование; заинтересованные стороны; образование; личность; качество высшего образования.

1. Постановка проблеми. Якість освіти взагалі та вищої освіти (надалі – ВО), зокрема є ключовим фактором, що визначає сьогодні ступінь розвитку та майбутнє будь-якої країни. Стрімка світова глобалізація освіти та студентська мобільність привели до диверсифікації постачальників освітніх послуг, зумовивши необхідність посилення вимог щодо якості ВО. Головним замовником освітніх послуг і, відповідно, контролером їх якості сьогодні передусім є не держава, а суспільство, особистості, та, зокрема, працедавці. Огляд чинного законодавства України, а також законодавства інших країн, довідкових та тлумачних джерел, наукової літератури з проблем забезпечення та управління якістю ВО дозволив нам виявити, що на фоні всіх прийнятих освітнім співтовариством спроб наблизитись до єдиного тлумачення поняття «якість вищої освіти», сьогодні й досі існує проблема відсутності стандартизації та термінологічної ясності стосовно цього поняття. Через це постає завдання визначити поняття «якість вищої освіти» для внесення ясності щодо його подальшого забезпечення та оцінки.

2. Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблематика визначення понять «якість освіти» та «якість

вищої освіти» завжди була актуальною та досить складною. Наприклад, Є. Коротков зазначив, що якість освіти є не лише результатом освітньої діяльності, а й можливостями його досягнення, що повинно бути представлено факторами, які впливали та формували освітній результат залежно від цілей освіти, методологій, змісту, організації та технології освіти [1].

Г. Г. Азгальдовим та О. В. Костіним у праці [2], навпаки, зазначається, що якість ВО є комплексною характеристикою процесу виховання та навчання людини (або його результату) в системі вищої школи, що являє собою сукупність лише власних характеристик, отримуваних у результаті здобуття ВО. Але при цьому дані характеристики не повинні включати ресурсні (грошові) витрати, пов'язані з отриманням результату освіти.

А. О. Чемерис у роботі [3] відмічає, що якість освіти слід розуміти у широкому та у вузькому значенні. У широкому – якість освіти характеризується через якість системи у відповідності процесу, результату та самої освітньої системи меті, потребам і соціальним нормам (стандартам) освіти; у вузькому розумінні якість освіти стосується лише самої особистості.

Окремі аспекти проблеми визначення, забезпечення, оцінки та управління якістю освіти взагалі та ВО зокрема досліджували такі вітчизняні науковці, як В. Бахрушин [4], Л. М. Віткін [5], П. П. Воробієнко [6; 7], С. М. Лаптев [5], А. Є. Неженцева [8], Г. І. Хімічева [5], а також зарубіжні, зокрема: Е. Салліс (Sallis, 2003) [9], Р. Браун (Brown, 2004) [10] тощо. Незважаючи на досить широку розробленість означеної проблематики, серед освітян та науковців немає єдиної думки щодо трактування поняття «якість вищої освіти», що підкреслює необхідність та актуальність досліджень у цьому напрямку.

3. Метою статті є обґрунтування сутності поняття «якість вищої освіти» на основі узагальнення законодавчих, довідкових та наукових джерел.

4. Основні результати дослідження. У сучасному інформаційному суспільстві термін «якість» присутній в усіх сферах діяльності: від якості інформаційних технологій до якості життя та освіти. Питання визначення якості ВО завжди було надто складним, зважаючи на складність та багатоаспектність самої освіти. На жаль, досі відсутня термінологічна ясність щодо його визначення як серед освітян, так і серед науковців. Слід зазначити, що в основі визначення поняття будь-якого об'єкта (явища) повинна лежати певна точка зору, основна ідея (концепція), якою

слід керуватись при його трактуванні. У тому, що стосується визначення поняття якості продукції (послуг), процесів, систем різноманітних сфер діяльності, основоположними сьогодні є стандарти ISO серії 9000 «Системи управління якістю» [11], які засновані на міжнародному консенсусі у сфері якості та слугують інструментом довіри до продукції та організації з боку її замовників та інших заінтересованих сторін. Саме тому ми вважаємо за доцільне в подальшому відштовхуватись від вимог щодо якості, визначених даними стандартами, і вважати їх основою сучасної концепції побудови поняття «якість вищої освіти».

Стандартом ДСТУ ISO 9000:2007 визначено, що «якість є ступенем, до якого сукупність власних характеристик задовольняє вимоги» [11]. Дане визначення покладено в основу розуміння поняття якості будь-якого об'єкта, але для кожної сфери діяльності воно потребує конкретизування. У даному випадку дослідимо тлумачення сутності поняття «освіта», що представлено автором статті в табл. мовою оригіналу, для уникнення неточностей перекладу.

Аналіз джерел табл. дозволяє зробити такі висновки:

- по-перше, поняття «освіта», у різних джерелах представлено з огляду або системи освіти, або процесу, або результату. Як відомо, така полісемія терміну є небажа-

Трактування поняття «освіта» різними джерелами			Таблиця
№ з/п	Джерело	Визначення	
Законодавчі джерела			
1.	Закон України «Про освіту» від 23.05.1991 р. № 1060-XII [12]	Освіта – основа інтелектуального, культурного, духовного, соціального, економічного розвитку суспільства і держави.	
2.	Національний освітній глосарій: вища освіта [13]	Освіта (Education): За концепцією Міжнародної стандартної класифікації освіти (МСКО) будь-яка цілеспрямована й організована діяльність для задоволення навчальних потреб (потреб у навченості), яку в деяких країнах називають окультуренням або підготовкою. Інакше кажучи, освіта – організована й послідовна комунікація заради навченості. При цьому комунікація розглядається як взаємодія між певною кількістю осіб, що пов'язана з передаванням інформації.	
3.	Кодекс Республіки Білорусь «Про освіту» Від 13.01.2011 р. № 243-З [14]	Образование – обучение и воспитание в интересах личности, общества и государства, направленные на усвоение знаний, умений, навыков, формирование гармоничной, разносторонне развитой личности обучающегося. Обучение – целенаправленный процесс организации и стимулирования учебной деятельности обучающихся по овладению ими знаниями, умениями и навыками, развитию их творческих способностей. Воспитание – целенаправленный процесс формирования духовно-нравственной и эмоционально ценностной сферы личности обучающегося.	
Тлумачні та довідникові джерела			
4.	Велика Радянська енциклопедія [15]	Образование – процесс и результат усвоения систематизированных знаний, умений и навыков. ... Основной путь получения образования – обучение в различных учебных заведениях. Существенную роль в усвоении знаний, умственного развития человека играют также самообразование, культурно-просветительская работа, участие в общественно-трудоу деятельности.	
5.	Ожегов С. Тлумачний словник російської мови [16]	Образование – 1. Процесс получения (усвоения) систематизированных знаний; обучение, просвещение. 2. а) совокупность знаний, полученных в процессе, в результате обучения; б) уровень, степень познаний; образованность.	
6.	Новітній філософський словник [17]	Образование – многозначное понятие, обозначающее и сферу социокультурной практики, и отраслевую систему, и специально организуемый процесс, и определенный результат деятельности.	
7.	Тлумачний словник педагогічних термінів з питань управління якістю освіти і оцінювання якості світи [18]	Освіта – – є стратегічним ресурсом поліпшення добробуту людей, забезпечення національних інтересів, зміцнення авторитету і конкурентоспроможності держави на міжнародній арені; – процес і результат засвоєння систематизованих знань; формування на їх основі світогляду; набуття умінь і навичок, необхідних людині для практичного застосування отриманих знань у суспільному житті та трудовій діяльності; розвиток пізнавальних можливостей, творчих сил і здібностей.	
Науково-популярні джерела			
8.	Ягулов В. В. Педагогіка [19]	Освіта – сукупність знань, умінь, навичок, поглядів і переконань, а також певний рівень розвитку пізнавальних сил та практичної підготовки, що досягаються в результаті цілеспрямованої навчально-виховної роботи. Відповідно, в теорії навчання поняття «освіта» має вживатися в трьох значеннях: – як процес інтелектуальної підготовки особистості учня до умов життя в суспільстві шляхом засвоєння систематизованих знань і формування на їх основі навичок, умінь і світогляду; – як результат процесу навчання та рівень досягнення освіченості, сформованості навичок і умінь; – як сукупність навчально-виховних настанов.	
9.	Педагогіка [20]	Освіта, являючи собою побудову образу «Я» за образом культури, її відтворення і розвитку, розглядається в трьох взаємопов'язаних аспектах: як освітня система, освітній процес і результат цього процесу: – освіта як система. Освіта – це соціальний інститут, покликаний відтворювати культуру шляхом постійної передачі соціально значимого досвіду попередніх поколінь наступним. – освіта як процес. Функціонування і розвиток освітньої системи здійснюється в освітньому процесі навчання і виховання людини, конкретніше – в педагогічному процесі. Освіта як процес не припиняється до кінця свідомого життя людини. Вона безперервно видозмінюється за цілями, змістом, формами, методами. – освіта як результат розглядається в двох аспектах: у плані результату системи, фіксованого у формі стандарту і в плані самої людини, яка пройшла навчання у певній освітній системі.	

Джерело: Складено автором відповідно до даних [12-20]

ною. До того ж, результати освіти можуть розглядатись у двох аспектах: як особистісні та як суспільні;

- по-друге, в основу деяких визначень покладено розуміння або поняття «навчання», або поняття «виховання», тим самим обмежуючи багатоглибкість освіти, особливо з огляду на те, що у міжнародному вжитку освітньої лексики терміни «виховання», «навчально-виховний процес (робота)» взагалі відсутні й трактуються як безпосередня частина освіти.

Таким чином, проведене дослідження дає нам можливість стверджувати, що чинне законодавство в освітній сфері потребує уникнення використання усталених, але неточних понять. Що стосується поняття «освіта», то, на нашу думку, найбільш точним є джерело [14], у якому досить конкретно визначено що саме являє собою освіта та названо сторони, які потребують здобуття освіти та (або) заінтересовані в її результатах.

Стосовно поняття «якість вищої освіти» проаналізуємо, у першу чергу, визначення, наведене європейським освітнім співтовариством (надалі – ЄОС) у 1998 р. у «Всесвітній декларації про вищу освіту для XXI століття» (надалі – Всесвітня декларація) [21]. «Якість в сфері ВО є багатомірною концепцією, яка повинна охоплювати всі її функції та види діяльності: навчальні та академічні програми; наукові дослідження та стипендії; укомплектованість кадрами; будівлями; матеріально-технічною базою; обладнанням; роботою на користь суспільства та академічну сферу» [21]. У даному випадку визначення якості ВО наведено досить узагальнено, що не відповідає вимогам ДСТУ ISO 9000:2007 через те, що охоплює поняття, як інституційних умов (ресурсів), за рахунок яких забезпечується отримання ВО, так і самих результатів ВО. А як зазначає стандарт [11], характеристика якості є «власною характеристикою об'єкту, пов'язаною із вимогою», що відповідно не може включати ресурси, спрямовані на їх забезпечення. Натомість, визначення якості ВО Всесвітньою декларацією [21] дає нам чітке уявлення про компоненти (складові) ВО, які прямо та (чи) опосередковано впливають на її якість. Щодо сторін, які отримують користь від ВО або заінтересовані в її результатах, то у визначенні Всесвітньої декларації [21] названо суспільство та академічну сферу. При цьому інтереси особистостей не виокремлюються.

У «Національному освітньому глосарії: вища освіта» визначено, що ВО – це «формальна освіта, що надається на найвищих (5-му і 6-му) освітніх рівнях за Міжнародною стандартною класифікацією освіти в університетах, інших закладах вищої освіти / вищих навчальних закладах (надалі – ВНЗ) та відповідає 5–8-му рівням Європейської рамки кваліфікацій для навчання впродовж життя» [13,18]. Дане поняття досить чітко розкриває сутність вищої освіти та, за умови трактування «освіти» за аналогією із джерелом [14], є лаконічним тлумаченням найвищого освітнього рівня. Проте в тому, що стосується її якості, у цьому ж документі зазначено, що «якість вищої освіти є характеристикою, що відображає відповідність результатів навчання, освітніх процесів та інституційних умов актуальним цілям розвитку особи й суспільства» [13, 66]. Дане визначення не відповідає вимогам ДСТУ ISO 9000:2007 через те, що у ньому закладено як характеристики якості, так і умови та ресурси, за рахунок яких вони забезпечуються. Разом із тим, визначення якості містить відомості і про рівень якості, з огляду того, мова йде про відповідність саме актуальним цілям розвитку. Позитивною рисою цього визначення є те, що в «Національному освітньому глосарії: вища освіта» увагу акцентовано на тому, що якість ВО є відповідністю «**результатів** ... цілям розвитку особи й суспільства» (*виділено нами – автор*). Це дає нам можливість припустити, що результати вищої освіти і є власними характеристиками, відповідно до яких слід визначати її якість. Згідно ДСТУ ISO 9000:2007, «власний» означає наявний у чому-небудь, саме як постійна характеристика [11].

На даному етапі проведений аналіз та реферування визначень європейської та міжнародної освітньої спільноти дає нам можливість констатувати наступне:

- по-перше, освітній процес та освітній потенціал є компонентами (складовими) ВО, що прямо чи опосередковано впливають на її якість, але не є власними характеристиками якості ВО;
- по-друге, власні характеристики якості ВО повинні задовольняти вимогам таких сторін як: особистості, суспільство та його сфери, академічна сфера та держава;
- по-третє, власними характеристиками якості ВО є результати, що отримують (здобувають) особистості, суспільство та його сфери, академічна сфера та держава в процесі отримання (надбання) ВО.

У тому, що стосується вимог, ми вважаємо за доцільне у визначенні «якості вищої освіти» використати фразу «вимог особистостей та інших зацікавлених сторін». Акцентуючи увагу на особистостях, ми підкреслюємо першочергове особистісне значення результатів ВО для людини, особливо з огляду того, що вона є безпосереднім замовником освітніх послуг. Відповідно, надалі не потрібно перераховувати інші заінтересовані сторони з огляду на те, що їх коло є досить широким і немає сенсу його обмежувати. Яким же чином представлено сьогодні поняття ВО та її якості в чинному законодавстві України? У Законі України «Про вищу освіту» в редакції від 01.07.2014 № 1556-VII (надалі – ЗУ «Про ВО»), визначено, що: «вища освіта – сукупність систематизованих знань, умінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, інших компетентностей, здобутих у ВНЗ (науковій установі) у відповідній галузі знань за певною кваліфікацією на рівнях вищої освіти, що за складністю є вищими, ніж рівень повної загальної середньої освіти» [22]. З огляду на те, що було досліджено нами раніше, можна стверджувати, що суть поняття «вища освіта» закон [22] розкриває за одним із результатів вищої освіти, а саме: здобутками особистостей, що не відповідає визначенню, наведеному у Національному освітньому глосарії [13].

Поняття «якість вищої освіти» визначено п. 23 статті 1 ЗУ «Про вищу освіту» як «рівень здобутих особою знань, умінь, навичок, інших компетентностей, що відображає її компетентність відповідно до стандартів ВО». Цілком зрозуміло, що сьогодні акцент робиться на компетентностях, особливо з урахуванням постійно зростаючих вимог ринку праці до молодих фахівців. Але буде неправильним обмежувати результати ВО одними компетентностями особистостей та висувати до них вимоги лише з огляду стандартів ВО. Щоправда, у цьому ж Законі, у п. 7 статті 1 зазначено, що «ВНЗ – ... забезпечує ... здобуття особами ВО, післядипломної освіти з урахуванням їхніх покликань, інтересів і здібностей» [22]. Оцінка рівня здобутих особою знань, умінь, навичок, інших компетентностей відповідно до стандартів ВО дає змогу оцінити лише рівень **якості результатів навчання** особистостей в окремо взятому ВНЗ та аж ніяк не рівень **якості результатів вищої освіти**, таких як працевлаштування та подальший кар'єрний ріст особистостей (*виділено нами – автор*). Зокрема, визначення поняття «якість вищої освіти» в чинному ЗУ «Про вищу освіту» не відповідає сучасній загальноприйнятій концепції розуміння сутності якості, закладеної стандартами ISO серії 9000.

Таким чином, з метою внесення термінологічної ясності в освітньому просторі, зокрема у законодавство про ВО України, нами пропонується визначення поняття «якість ВО» з точки зору таких її власних характеристик, як результати ВО, а саме: якість ВО – це відповідність результатів ВО вимогам особистостей та інших зацікавлених сторін. При цьому результати ВО можуть бути якісними і кількісними, реально досягнутими та очікуваними, як особистісними, так і суспільними, академічними тощо.

5. Висновки. Проведені в роботі дослідження, аналіз та узагальнення законодавчих, довідкових та наукових

джерел у сфері освіти взагалі та ВО зокрема, дозволили автору статті обґрунтувати сутність поняття «якість вищої освіти». Запропоноване поняття відрізняється від існуючих тим, що враховує вимоги, які висуваються сьогодні міжнародними стандартами ISO серії 9000 щодо якості, дає певну чіткість у сприйнятті та можливість у подальшому однозначно визначити результати ВО, за допомогою яких можна буде кількісно оцінювати її якість як на рівні особистості, певної освітньої організації (ВНЗ), так і всієї системи ВО.

Література

- Коротков Є. Концепція якості освіти [Електронний ресурс] / Є. Коротков. – Режим доступу : <http://osvita.ua/school/manage/general/1342/>
- Азгальдов Г. Г. Кваліметрія в вищій школі / Г. Г. Азгальдов, А. В. Костин. – М. : ИнформЗнание, 2012. – 178 с.
- Чемерис А. О. Якість освіти як загальна тенденція європейської інтеграції [Електронний ресурс] / А. О. Чемерис. – Режим доступу : <http://studentam.net.ua/content/view/7711/97/>
- Бахрушин В. Що таке якість вищої освіти і як її вимірюють? [Електронний ресурс] / В. Бахрушин // Освітня політика : портал громадських експертів. – Режим доступу : <http://education-ua.org/ua/articles/100-shcho-take-yakist-vishchoji-osviti-i-yak-jiji-vimiryuyut>
- Віткін Л. М. Концептуальна модель оцінювання якості підготовки випускника ВНЗ / Віткін Л. М., Лаптев С. М., Хімичева Г. І. // Стандартизація, сертифікація, якість. – 2003. – № 3. – С. 69–73.
- Воробієнко П. П. На шляху до економіки майбутнього суспільства / П. П. Воробієнко // Економічний часопис-XXI. – 2015. – №1–2(1). – С. 4–6.
- Воробієнко П. П. Цільовий підхід до менеджменту вищої освіти / П. П. Воробієнко, І. В. Станкевич // Проблеми економіки : науковий журнал. – Х. : Харківський національний економічний університет, Інжк. – 2015. – № 2. – С. 33–41.
- Неженцева А. Є. Аналіз підходів до якості вищої освіти в університетах України та Великої Британії [Електронний ресурс] / А. Є. Неженцева. – Режим доступу : <http://nvd.luguniv.edu.ua/archiv/NN14/11naetvb.pdf>
- Sallis Edward. Total quality management in education / Edward Sallis. – Kogan Page ; Philadelphia, London. – 2003. – 155 p.
- Brown Roger. Quality assurance in higher education: The UK experience since 1992 / Roger Brown. – London ; New York : RoutledgeFalmer. – 2004. – 201 p.
- Система управління якістю. Основні положення та словник термінів (ISO 9000:2005, IDT) : ДСТУ ISO 9000:2007. – [На заміну ДСТУ ISO 9000:2001 ; чинний від 20080101]. – К. : Держспоживстандарт України, 2008. – 34 с. – (Національний стандарт України).
- Закон України «Про освіту» від 23.05.1991 № 1060-XII [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1991. – № 34. – ст. 451. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1060-12>.
- Національний освітній глосарій : вища освіта / [авт.-уклад. : Бабин І. І., Болюбаш Я. Я., Гармаш А. А. та ін.]; за ред. Д. В. Табачника і В. Г. Кременя. – К. : ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2011. – 100 с.
- Об образовании [Электронный ресурс] : Кодекс Республики Беларусь от 13 января 2011г. № 243-З. – Режим доступа : http://www.tamm.by/narod.ru/belarus_kodex/kodex-obrazovanie.htm
- Большая советская энциклопедия [Электронный ресурс]. – М. : Советская энциклопедия 1969 – 1978. – Режим доступа : http://enc-dic.com/enc_sovet/Obrazovanie-42760.html
- Ожегов С. Толковый словарь Русского языка [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://slovari.299.ru/word.php?id=19119&sl=oj>
- Новейший философский словарь ; под ред. Грицанова А.А. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://enc-dic.com/new_philosophy/Obrazovanie-837.html
- Тлумачний словник педагогічних термінів з питань управління якістю освіти і оцінювання якості світи [Електронний ресурс] / Головне управління освіти і науки Черкаської обласної державної адміністрації. – 2006. – Режим доступу : <http://bibl.com.ua/informatika/3197/index.html?page=3>
- Ягулов В. В. Педагогіка : навч. посіб. [Електронний ресурс] / В. В. Ягулов. – К. : Либідь, 2002. – 560 с. – Режим доступу : http://eduknigi.com/ped_view.php?id=125
- Педагогіка як найважливіша ланка реалізації мети виховання [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://readbookz.com/book/172/5412.html>
- Всемирная декларация о высшем образовании для XXI века: подходы и практические меры ; пер. с англ [Электронный ресурс]. – СГУ. – М., 1999. – 36 с. – Режим доступа : http://ipehea.in.ua/sites/default/files/documents/2014/10/07/vsemyrnaya_deklaracyya_o_vysshem_obrazovanii_dlya_xxi_veka-1.pdf
- Про вищу освіту [Електронний ресурс] : закон України від 01.07.2014 № 1556-VII / Інформаційно-аналітичний портал про вищу освіту в Україні та за кордоном. – Режим доступу : <http://vnz.org.ua/zakonodavstvo/111-zakon-ukrayiny-pro-vyschu-osvitu> – (Бібліотека офіційних видань).

Стаття надійшла до редакції 22.10.2015

References

- Korotkov, Ye. (2006). *The concept of quality of education*. Retrieved from <http://osvita.ua/school/manage/general/1342/> (in Ukr.)
- Azgal'dov, G. G., & Kostin, A. V. (2012). *Qualimetry in higher education*. Moscow: InformZnanie (in Russ.).
- Chemerys, A. O. (2005). *The quality of education as the general tendency of European integration*. Retrieved from <http://studentam.net.ua/content/view/7711/97/> (in Ukr.)
- Bakhrushyn, V. (2013). *What is the quality of higher education and how it is measured?* Retrieved from <http://education-ua.org/ua/articles/100-shcho-take-yakist-vishchoji-osviti-i-yak-jiji-vimiryuyut> (in Ukr.)
- Vitkin, L. M., Laptiev, S. M. & Khimicheva, H. I. (2003). Conceptual model of evaluation the quality of graduates of the university. *Standartyzatsiia, sertyfikatsiia, ikast' (Standardization, Certification, Quality)*, 3, 69-73 (in Ukr.).
- Vorobiyenko, P. (2015). On the way to the economy of future society. *Ekonomichnyy chasopys-XXI (Economic Annals-XXI)*, 1-2(1), 4-6 (in Russ.).
- Vorobiyenko, P., & Stankevych, I. (2015). Target approach to the management of higher education. *Problemy ekonomiky (Problems of Economy)*, 2, 33-41 (in Ukr.).
- Niezhentseva, A.Ye. (2011). The analysis of higher education quality approaches at universities in Ukraine and Great Britain. *Vytoky pedahohichnoi maisternosti (The Origins of Pedagogical Skills)*, 177-180. Retrieved from <http://nvd.luguniv.edu.ua/archiv/NN14/11naetvb.pdf> (in Ukr.)
- Sallis, Edward. (2003). *Total quality management in education*. Philadelphia, London: Kogan Page.
- Brown, Roger. (2004). *Quality assurance in higher education: The UK experience since 1992*. London; New York: RoutledgeFalmer
- State Committee of Ukraine (2008). *Quality management systems – Fundamentals and vocabulary (ISO 9000:2005, IDT)* (National Standard of Ukraine). Kyiv (in Ukr.).
- Ministry of Education of USSR. (1991). *On Education (Law of Ukraine)* Retrieved from <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1060-12> (in Ukr.)
- Babyn, I. I., Boliubash, Ya. Ya., Harmash, A. A. et al (2011). In V. H. Tabachnyka & D. V. Kremenia (Ed.). *National Education Glossary: Higher Education*. Kyiv: TOV «Yydavnychyl dim «Pleiady» (in Ukr.).
- Ministry of Education of Belarus. (2011). *About Education (Code of the Republic of Belarus)*. Retrieved from http://www.tammyby.narod.ru/belarus_kodex/kodex-obrazovanie.htm (in Russ.)
- Soviet Encyclopedia (1969–1978). *Great Soviet Encyclopedia*. Retrieved from http://enc-dic.com/enc_sovet/Obrazovanie-42760.html (in Russ.)
- Ozhegov, S. (1960). *Explanatory Dictionary of Russian language*. Retrieved from <http://slovari.299.ru/word.php?id=19119&sl=oj> (in Russ.)
- Newest Philosophical Dictionary*. (1999). In A. A. Gritsanov (Ed.). Retrieved from http://enc-dic.com/new_philosophy/Obrazovanie-837.html (in Russ.)
- Main Department of Education and Science of the Cherkasy Regional State Administration (2006). *Explanatory Dictionary of pedagogical terms of quality management and evaluation of the quality of education*. Retrieved from <http://bibl.com.ua/informatika/3197/index.html?page=3> (in Ukr.)
- Yahupov, V. V. (2002). *Pedagogy*. Kyiv: Lybid. Retrieved from http://eduknigi.com/ped_view.php?id=125 (in Ukr.)
- Pedagogy: Education as the most important link in the implementation of the goals of education*. Retrieved from <http://readbookz.com/book/172/5412.html> (in Ukr.)
- World Declaration on Higher Education for the XXI Century: Vision and Action* (1999). Moscow: SGU. Retrieved from http://ipehea.in.ua/sites/default/files/documents/2014/10/07/vsemyrnaya_deklaracyya_o_vysshem_obrazovanii_dlya_xxi_veka-1.pdf (in Russ.)
- Ministry of Education and Science of Ukraine (2014). *On Higher Education (Law of Ukraine)*. Retrieved from <http://vnz.org.ua/zakonodavstvo/111-zakon-ukrayiny-pro-vyschu-osvitu> (in Ukr.)

Received 22.10.2015

Research Journal
The «Economic Annals-XXI»
read at the web-portal
www.soskin.info/ea/